

VZDELANIE A KVALIFIKÁCIA AKO ZÁKLADNÝ PREDPOKLAD SPOLOČENSKY ZODPOVEDNÉHO ROZHODOVANIA V MIESTNEJ SAMOSPRAVE

EDUCATION AND QUALIFICATIONS AS A BASIC PREREQUISITE FOR SOCIALLY RESPONSIBLE DECISION-MAKING IN LOCAL GOVERNMENT

Mgr. Gabriel Mihályi, PhD.
doc. Ing. Štefan Hronec, PhD.
doc. Ing. Janka Beresecká, PhD.
Starosta obce Jesenské
Sobotská 10, 980 02 Jesenské
email: starosta@jesenske.sk
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Národná 12, 974 01 Banská Bystrica
email: stefan.hronec@umb.sk
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra
janka.beresecka@uniag.sk

Kľúčové slová:

spoločenská zodpovednosť, vzdelanie, kompetencie, miestna samospráva

Keywords:

social responsibility, education, competencies, local self - government

Abstrakt:

Miestne samosprávy so zaužívanými nástrojmi riadenia nemôžu odolávať súčasným vonkajším - politickým, legislatívnym, ekologickým a najmä ekonomickým a vnútorným krízam. Preto je potrebné analyzovať faktory nevyhnutné pre účelné, efektívne a hospodárne riadenie miestnej samosprávy vo vzťahu k riešeniu problémov a následný sociálno-ekonomický rozvoj. Pre úspešné riadenie obcí a regiónov, kariérny rast manažmentu je potrebné podľa štandardov kompetencií prispôbovať aj vzdelávacie programy. Úlohou predstaviteľov samospráv, je aj sceliť jednotlivcov do funkčného celku, pomocou manažérskych metód, nástrojov a budovaním dobrých medziludských vzťahov, základom čoho je otvorená komunikácia, empatia a pripravenosť prijať nové poznatky t.j. učiť sa. Cieľom príspevku bolo zmapovať názory primátorov/starostov, poslancov a vedúcich pracovníkov t.j. manažmentu miestnej samosprávy na vzdelanie a kvalifikačné predpoklady, identifikovať vplyvy, súvislosti a oblasti, ktoré môžu mať vplyv na efektívnosť hospodárenia miestnej samosprávy. Cieľ príspevku vyústil do 7 výskumných otázok, na zodpovedanie ktorých bol vykonaný primárny výskum. Jeho výsledky boli spracované vedeckými metódami bližšie špecifikovanými v texte.

Abstract:

Local governments with the usual management tools cannot withstand the current external - political, legislative, ecological and especially economic and internal crises. Therefore, it is necessary to analyze the factors necessary for efficient, effective and economical management of local government in relation to problem solving and subsequent socio-economic

development. For successful management of municipalities and regions, career growth of management, it is necessary to adapt educational programs according to the standards of competencies. The role of local government representatives is also to unite individuals into a functional unit, using managerial methods, tools and building good interpersonal relationships, the basis of which is open communication, empathy and readiness to accept new knowledge, i. learn. The aim of the paper was to map the views of mayors / mayors, deputies and managers, i. local government management on education and qualifications, identify the impacts, context and areas that may affect the efficiency of local government management. The aim of the paper resulted in 7 research questions, to which the primary research was conducted. Its results were processed by scientific methods specified in more detail in the text.

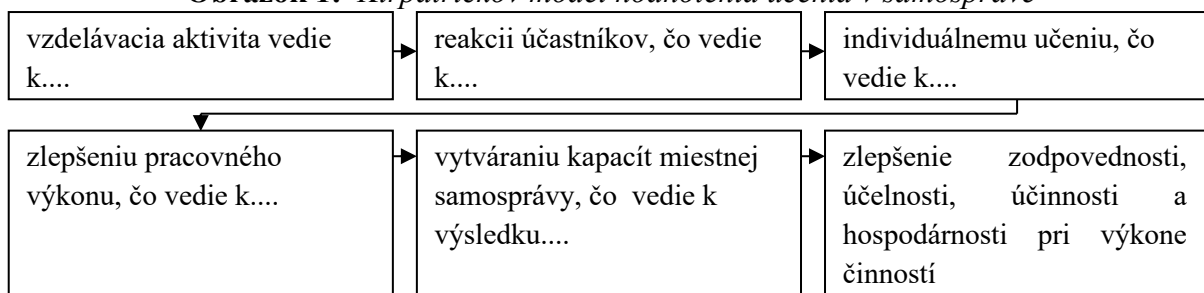
Úvod

V podmienkach znalostnej ekonomiky 21. storočia je schopnosť regiónu produkovať a priťahovať vzdelaný ľudský kapitál jedným z najvýznamnejších predpokladov regionálneho rastu (Melichová, a kol. 2018). Vzdelanie a vzdelávanie je dôležitým faktorom ekonomického rastu nielen na miestnej úrovni. Možno ho definovať ako proces získavania odborných, teoretických a praktických vedomostí, v priebehu vzdelávacieho procesu v školskom systéme, ale aj počas výkonu pracovných činností, počas riadenia samosprávy. Cieľavedomé získavanie poznatkov chápeme v zmysle požiadaviek trhu práce a budúceho uplatnenia na ňom (Čepelová, 1997). Pri osvojovaní poznatkov, činností a hodnôt sa pestujú u človeka tiež charakterové, citové a vôľové vlastnosti, i vlastnosti telesné a rozumové, ktoré predstavujú jeho mimoekonomické účinky (Pařízek, 1991), majú jednak špecifické funkčné určenie napr. k výkonu povolania, ale aj kultivačnú povahu – formujú ľudskú osobnosť (Ďurič, Hotár, Pajtinka, 2000). Aby sme lepšie chápali efekty a prínosy vzdelávania, musíme poznať aj jeho špecifiká. Zvláštnosti skúmal aj G. S. Becker (1975) v práci Human Capital. Vzdelávanie je do istej miery komplementárne s technológiou. Ďalším špecifikom vzdelávania je jeho nepresnosť, neskladovateľnosť resp. ťažká skladovateľnosť vzdelávania (Stehlíková, 2010), návratnosť investícií do vzdelávania je spravidla dlhodobá, (Friedman, 1994), merateľnosť (Becker, G. S., 1975). Vzdelanie plní v miestnej samospráve nielen ekonomickú, ale aj sociálno-kultúrnu funkciu. Ekonomická funkcia vzdelávania sa prejavuje predovšetkým v tom, že sa svojimi účinkami významne podieľa na formovaní subjektívneho činiteľa procesu spoločenskej reprodukcie, na formovaní kvalifikácie pracovných síl a na vytváraní ich pracovne profesijných schopností/kompetencií (Žižková a kol., 1989). Štatutári a manažment s vyšším vzdelaním sú schopní nielen iniciovať a realizovať štrukturálne zmeny, ale ich aj prijímať a prispôbovať sa im (Uramová, Valach, 2004). Súčasná a budúca prax vo verejnej správe bude determinovaná, od schopnosti učiť sa v rámci organizácií a inštitúcií verejnej správy ako aj schopnosti a ochoty učiť sa každého jednotlivca. Aby mozog využíval maximum svojich schopností, v praxi sa využívajú mentálne mapy (Šilhánková, a kol. 2019). V 90. rokoch 20. storočia v rámci stratégií UNESCO, OECD a EU miesto termínu celoživotného vzdelávania sa sústreďuje pozornosť práve na celoživotné učenie, ktorá ovplyvňuje formálne vzdelávanie, neformálne a informálne vzdelávanie (Bartoňková, 2009). Transformácia spoločnosti a jej nestabilita spôsobuje aj krízu osobnosti, ktorá sa prejavuje napríklad zvýšenou kriminalitou, nevôľou zúčastňovať sa na správe vecí verejných, vrátane starostlivosti a vzdelávania vlastných detí, zvyšujúcim sa počtom asociálneho správania sa (vandalizmus, neúctou k človeku, vzdelaniu a práci, neúctou k majetku, prírode, tradíciám, ku kultúrnym a umeleckým hodnotám a pod.) (Košťalová, 2012).

1. Význam a obsah kompetencií ako kvalifikačného predpokladu manažmentu miestnej samosprávy

Oxfordský slovník definuje kompetencie ako sily, schopnosť plniť uloženú úlohu. Pojem kompetencie sa týkajú základných rysov osoby, ktoré spôsobujú dosiahnuť vynikajúci výkon (Armstrong, 2007). V rámci kvalifikačných predpokladov a kompetencií zohrávajú významnú úlohu kompetencie pre tvorbu vízií, stanovenie cieľov a stratégií, atď. (Bartoňková, 2009). Rozvoj kompetencií zamestnancov, ale aj iných zainteresovaných strán v obciach možno vnímať ako rozvoj (Veteška, Tureckiová, 2008) sociálnych kompetencií (napr. komunikatívnosť, schopnosť pracovať v tíme), kompetencií vo vzťahu k vlastnej osobe (napr. samohodnotenie, schopnosť učiť sa a schopnosť myslieť, schopnosť niesť zodpovednosť) a kompetencii v oblasti metód (napr. podpora kritického rozmyšľania, kreativita a schopnosť riešiť problémy, hodnotenie práce, výkonov a pod. Vďaka rýchlemu tempu urbanistického rastu, rôznym krízam, klimatickým zmenám, (Vondrová, Šilhánková, 2020) je reálnou hrozbou, a vďaka vzácnosti statkov každým rokom dramaticky rastie potreba kompetentných pracovníkov. Je potrebné budovať kapacity, zavádzať optimálne spôsoby riadenia a rozvoja sídiel za pomoci presadzovania nových prístupov, metód a techník. (Fisher, Tees, 1996). Dôležitou súčasťou kompetentnosti predstaviteľov miestnej samosprávy (ale aj iných organizácií VS) je zavedenie informácií o výkonnosti do rozpočtu. Účelom je zlepšenie kontroly výdavkov, ako aj celkového riadenia výkonu. Nositeľmi kompetencie a zodpovednosti za čo najlepšie poskytovanie verejných služieb a efektívny výkon a hospodárenie nesú predstavitelia miestnej samosprávy volení predstavitelia, najmä štatutári miest, poslanci a zamestnanci obcí/miest. (OECD, 2010). Zároveň k dobrému hospodáreniu patria kompetencie a skúsenosti zodpovedných ľudí, ktoré sledujú, vytvárajú a ovplyvňujú finančné ukazovatele a tým fiškálne zdravie obce. V neposlednom rade kompetencie je nevyhnutné prispôbovať aj faktorom času resp. k časovému obdobiu - historické, aktuálne, rozvíjajúce sa t.j. budúce (Ramsey, 2013). Štatutári a manažment miest a obcí, podobne ako v súkromnom sektore čelia pri riadení rôznym vplyvom, navyše sú ovplyvnení faktormi, ktoré v súkromnom sektore absentujú. Sú to najmä občianska kontrola, verejná mienka, verejný záujem a iné. Práve rozhodovanie za účasti verejnosti v miestnych samosprávach tzv. verejná voľba, spája dva trhy a to trh politický a ekonomický, teda verejný a súkromný (Potůček a kol., 2005). Pri samotnom vzdelávaní (určovaní cieľov a obsahu vzdelávania) bude potrebné skúmať, či daný človek (napr. štatutár, vedúci, manažér, zamestnanec) svoj potenciál do výkonu premietnuť chce, vie a môže (Plamínek 2014). Hlavným testom dopadu vzdelávacieho programu je to, či sa výkon činností a služby samosprávy a iných organizácií verejnej správy poskytujúce služby zlepšili ako výsledok vzdelávacích investícií. Pre hodnotenie dopadu vzdelávacej aktivity konkrétnych účastníkov je vhodný Kirkpatrickov model hodnotenia učenia. Pre účely vedeckej štúdie je prispôbený na potreby a špecifiká verejnej správy resp. konkrétnej miestnej samosprávy (Fisher, F., Tees, W. 1998).

Obrázok 1: *Kirkpatrickov model hodnotenia učenia v samospráve*

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Fisher, F., Tees, W. 1998

Metodika

Primárny výskum sme uskutočnili na reprezentatívnom súbore miestnych samospráv na Slovensku. Vo výberovom súbore boli zastúpené obce aj mestá. Súbor bol určený na základe dvoch kritérií, ktorými sú veľkosť, určená na základe počtu obyvateľov a poloha, určená na základe priestorového rozloženia v rámci krajov SR, prostredníctvom kvótného výberu. Percentuálne zastúpenie miestnych samospráv vo výberovom súbore nezodpovedá úplne percentuálnemu zastúpeniu veľkostných kategórií a priestorového rozloženia miestnych samospráv v základnom súbore. Z uvedeného dôvodu reprezentatívnosť výberového súboru sme overili prostredníctvom χ^2 kvadrát testu dobrej zhody. Výskumná vzorka podľa počtu zapojených miest a obcí a podľa počtu obyvateľov v porovnaní s počtom obcí zo SR podľa kategorizácie spĺňa podmienky reprezentatívnosti, t. z zovšeobecnenia výsledkov výskumu z územia celého Slovenska. Dokazuje to aj modelovanie skutočných a očakávaných výsledkov výskumu, ktoré podľa štatistických ukazovateľov určuje početnú odchýlku + - 3 medzi očakávaným a skutočným výsledkom, t.j. zapojených miest a obcí do výskumnej vzorky.

Tabuľka 1: Rozdelenie miest/obcí podľa reprezentatívnej veľkostnej štruktúry

	KÓD	POČET OBYVATEĽOV	POČETNOST		%		PLANNÉ %	KUMULATÍVNE	MODELOVANIE SKUTOČNÝCH A OČAKÁVANÝCH VÝSLEDKOV VÝSKUMU + -3		
			SR	RE SP.	SR %	RES P..%			SKUT.	OČAK.	RESIDUAL
Valid	1	do 250	529	37	18,0	16,7	16,7	16,7	37	40	-3,0
	2	251-500	637	45	21,8	20,4	20,4	37,1	45	48	-3,1
	3	501-1 000	769	57	26,3	25,8	25,8	62,9	57	58	-1,1
	4	1 001-2 000	571	44	19,5	19,9	19,9	82,8	44	43	0,9
	5	2 001-3 000	173	17	5,9	7,7	7,7	90,5	17	13	4,0
	6	3 001-4 000	63	6	2,2	2,7	2,7	93,2	6	5	1,1
	7	4 001-5 000	34	1	1,2	0,5	0,5	93,7	1	3	-1,6
	8	5 001-10 000	61	6	2,1	2,7	2,7	96,4	6	5	1,4
	9	10 001-20 000	35	5	1,2	2,3	2,3	98,6	5	3	2,4
	10	20 001-50 000	42	1	1,4	0,5	0,5	99,1	1	3	-2,1
	11	nad 50 000	13	2	0,4	0,9	0,9	100,0	2	1	1,1
	Spolu		2927	221	100,0	100,0	100,0		221	222	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Nasledujúca tabuľka prezentuje zastúpenie samospráv hľadiska ich regionálnej alokácie.

Tabuľka 2: Rozdelenie miest/obcí podľa reprezentatívnej regionálnej štruktúry

KÓD	KRAJ	MESTÁ A OBCE SR	OBSER VED N	PARTS	EXPECT ED N		VAR00001
1	Bratislavský	89	7	0,030	6,5	Chi-Square	13,952 ^a
2	Trnavský	251	14	0,086	18,7	df	7
3	Trenčianský	275	24	0,094	20,4	Asymp. Sig.	0,052
4	Nitrianský	355	22	0,121	26,3	a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 6,5.	
5	Žilinský	314	14	0,107	23,2		
6	Banskobystrický	518	71	0,177	38,4		
7	Prešovský	664	51	0,227	49,3		
8	Košický	464	25	0,158	34,3		
Spolu		2930	221	1,000			221 obcí/miest

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Výskumná vzorka podľa počtu zapojených miest a obcí podľa počtu obyvateľov a krajov v porovnaní s počtom miest a obcí zo SR podľa krajov len čiastočne spĺňa podmienku reprezentatívnosti (pozn. podľa skutočnej návratnosti dotazníkov podľa krajov v menšom alebo vo väčšom počte pre účely vyhodnotenia - tabuľky nižšie) - zovšeobecnenia výsledkov výskumu z územia jednotlivých krajov Slovenska. Štatistické ukazovatele poukazujú na modelovanie skutočných a očakávaných výsledkov výskumu, ktoré určuje početnú odchýlku +-3 medzi očakávaným a skutočným výsledkom, t.j. zapojených miest a obcí do výskumnej vzorky podľa krajov. Nasledujúca tabuľka prezentuje rozdelenie obcí v zmysle počtu interných zamestnancov obecného resp. mestského úradu. Najväčší počet obcí disponovalo od 5 do 10 internými zamestnancami. Veľký počet obcí malo pre výkon svojich kompetencií len 1, prípadne 2 pracovníkov.

Tabuľka 3: Rozloženie výskumnej vzorky z hľadiska veľkosti mestského/obecného úradu

	KÓD	POČ. ZAM.	FREQUEN CYreque ncy	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	1	26	11,8	11,9	11,9
	2	2	39	17,6	17,8	29,7
	3	do 5	53	24,0	24,2	53,9
	4	do 10	41	18,6	18,7	72,6
	5	11-20	28	12,7	12,8	85,4
	6	21-50	20	9,0	9,1	94,5
	7	51-100	10	4,5	4,6	99,1
	8	nad 100	2	0,9	0,9	100,0
Spolu			219	99,1	100,0	
Missing	System		2	0,9		
Spolu			221	100,0		

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Dĺžka praxe v samospráve (nemusí platiť absolútne) bola zisťovaná počtom volebných období v úrade samosprávy. Tie boli následne pretransformované na roky praxe (1 volebné obdobie 4 roky) pre lepšiu porovnateľnosť a prehľadnosť pri výskumnom porovnávaní.

Tabuľka 4: Rozloženie výskumnej vzorky podľa dĺžky praxe respondenta

	ROKY PRAXE	FREQUENCY	PERCENT	VALID %	CUMULATIVE %
Valid	0	2	0,9	1,0	1,0
	1	1	0,5	0,5	1,4
	3	1	0,5	0,5	1,9
	4	42	19,0	20,0	21,9
	5	2	0,9	1,0	22,9
	6	1	0,5	0,5	23,3
	7	6	2,7	2,9	26,2
	8	62	28,1	29,5	55,7
	12	45	20,4	21,4	77,1
	14	2	0,9	1,0	78,1
	15	1	0,5	0,5	78,6
	16	20	9,0	9,5	88,1
	20	7	3,2	3,3	91,4
	24	10	4,5	4,8	96,2
	26	1	0,5	0,5	96,7
	28	6	2,7	2,9	99,5
37	1	0,5	0,5	100,0	
	Spolu	210	95,0	100,0	
Missing	System	11	5,0		
Spolu		221	100,0		

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Väčšina obcí v prieskume disponovala primátorom/starostom, ktorý bol v samospráve už 2 volebné obdobia, resp. 1. Na druhom mieste sa umiestnili samosprávy so štatutármi s viac ako 2 volebnými obdobiami. Nasledujúca tabuľka prezentuje rozloženie výskumnej vzorky z hľadiska najvyššieho dosiahnutého vzdelania štatutára.

Tabuľka 5: Rozloženie obcí z hľadiska najvyššieho dosiahnutého vzdelania

VZDELANIE 16						
	KÓD	VZDELANIE	FREQUENCY	PERCENT	VALID %	CUMULATIVE %
Valid	1	ZŠ	1	0,5	0,5	0,5
	2	SOU	7	3,2	3,2	3,6
	3	SOU s matur.	24	10,9	10,9	14,5
	4	SOŠ	42	19,0	19,1	33,6
	5	gymnázium	5	2,3	2,3	35,9
	6	VŠ 1. stupeň	12	5,4	5,5	41,4
	7	VŠ 2. stupeň	110	49,8	50,0	91,4
	8	VŠ 3. stupeň	19	8,6	8,6	100,0
		Spolu	220	99,5	100,0	
Missing	System	1	0,5			
Spolu		221	100,0			

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Nasledujúca tabuľka prezentuje výsledok testu reprezentatívnosti výberového súboru sekundárneho výskumu.

Tabuľka 6: Charakteristika výberového súboru podľa veľkostnej skupiny obcí

VEĽKOSTNÁ SKUPINA	SKÚMANÝ POČET	OČAKAVANÝ POČET	ROZDIEL
1	47	44,9	2,1
2	54	54,7	-0,7
3	66	66,0	0,0
4	47	48,9	-1,9
5	14	14,8	-0,8
6	14	13,8	0,2
7	9	7,8	1,2
Spolu	251		

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Tabuľka 7: Štatistický test na výberový súbor

UKAZOVATEĽ	VEĽKOSTNÁ SKUPINA
Chi-Square	420 ^a
df	6
Asymp. Sig.	0,999

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Aby spĺňal súbor podmienku reprezentatívnosti, P - hodnota musí byť väčšia ako 0,05. V uvedenom prípade dosiahla hodnotu 0,999, čo znamená takmer ideálny reprezentatívny výberový súbor. Výsledky teda bude možné zovšeobecniť na podmienky celej SR. Cieľom výskumu bolo zmapovať názory primátorov/starostov, poslancov a vedúcich pracovníkov t.j. manažmentu miestnej samosprávy na vzdelanie a kvalifikačné predpoklady, identifikovať vplyvy, súvislosti a oblasti, ktoré môžu mať vplyv na efektívnosť hospodárenia miestnej samosprávy. Primárny výskum bol realizovaný dotazníkovým prieskumom. Otázky boli uzavreté, boli použité aj likertové škály, pričom pri bodovom hodnotení. Bod 1 predstavoval najmenšiu hodnotu a 5 bodov najväčšiu hodnotu. Cieľ práce vyústil do siedmich výskumných otázok, ktoré sú spracované v nasledujúcom texte s uvedením použitým vedeckých metód.

Výsledky a diskusia

Výskumná otázka č. 1 sa týkala hodnotenia veľkosti vplyvu kvalifikácie manažmentu samosprávy na celkové hospodárenie obce.

Tabuľka 8: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 1

Body	1	2	3	4	5
Počet odpovedí – spolu 220 respondentov	2	5	28	92	93
Počet odpovedí v %	0,9	2,3	12,7	41,8	42,3

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Z výsledkov vyplýva, že respondenti prisudzujú veľkú váhu kvalifikačným predpokladom manažmentu miestnej samosprávy a jeho vplyvu na celkové hospodárenie mesta/obce. Až 42,1% respondentov hodnotilo otázku s bodom 5 a ďalších 41,6% s bodom 4. Spolu to je 84,1%. Na túto otázku neodpovedal z dotazovaných len 1 respondent.

Výskumná otázka č. 2 sa týkala dôrazu kladeného na kvalifikačné predpoklady pri výbere manažmentu samosprávy. Ide o obsadzovanie pozícií vedúcich úradov (prednostov), ako aj vedúcich pozícií jednotlivých oddelení.

Tabuľka 9: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 2

Body	1	2	3	4	5
Počet odpovedí – spolu 221 respondentov	0	4	32	99	86
Počet odpovedí v %	0	1,8	14,5	44,8	38,9

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Kvalifikačné predpoklady manažmentu miestnej samosprávy pri výbere pracovníkov a spolupracovníkov považujú respondenti za veľmi dôležitú, až 48,9% respondentov hodnotilo s bodom 4 a ďalších 36,2 % s bodom 5. Spolu to je 85,1%. Toto hodnotenie je hlbšie skúmané a prepojené na ďalšie nasledujúce otázky výskumu. Pri výbere manažmentu miestnej samosprávy na pracovnú pozíciu v meste/obci kladú na kompetencie a skúsenosti pracovníkov a spolupracovníkov respondenti veľký dôraz. Viac ako kvalifikačné predpoklady vyzdvihujú dôležitosť kompetencií t.j. ako dokážu v praxi uplatňovať a prispôbovať svoje schopnosti a zručnosti. Táto výskumná otázka 3 posilňuje váhu aj predchádzajúcej otázky 2 a podobne sústreďuje pozornosť štatutárov a manažmentu miestnej samosprávy na hodnotenie kvality kompetencií pri výbere a počas výkonu pracovných činností podľa pracovného zaradenia. Toto zistenie je dôležité aj pre predstaviteľov malých obcí, ktoré sa potykajú s nedostatkom ľudských zdrojov. Otázkou každého štatutára a manažmentu bude ako mobilizovať ľudské zdroje a dostupný sociálny kapitál v obciach na výkon určitých úloh, kde sú a budú potrebné špecifické kompetencie. Spolupráca miest a obcí aj v tejto oblasti bude nevyhnutná, lebo sa najmä v mestách a väčších obciach sústreďujú odborné kapacity pre rôzne špecifické oblasti života, ktoré v súčasnosti mestá a obce musia pri výkone kompetencií riešiť. (vid'. otázky nižšie sústredené na efektívnosť hospodárenia)

Tabuľka 10: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 3

Body	1	2	3	4	5
Počet odpovedí – spolu 219 respondentov	0	0	26	105	88
Počet odpovedí v %	0	0	11,9	47,9	40,2

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Na túto otázku neodpovedali 2 respondenti. Hodnotu 1 a 2 nepriradili v rámci tejto odpovedi žiadni respondenti. Výskumná otázka č. 4 vyjadrovala mieru, v akej vnímajú respondenti vplyv kvalifikácie na hospodárske výsledky samosprávy.

Tabuľka 11: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 4

Body	1	2	3	4	5
Počet odpovedí – spolu 220 respondentov	0	5	49	93	73
Počet odpovedí v %	0	2,3	22,3	42,3	33,2

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Respondenti prisudzujú význam výberu personálu resp. manažmentu miestnej samosprávy na základe kvalifikačných predpokladov, lebo podľa nich to ovplyvňuje hospodárske výsledky mesta/obce. Hodnotu 4 (najviac v počte 93) uviedlo 42,1% respondentov, hodnotu 5 uviedlo 33% a v tejto časti uvádzali stredovú hodnotu 3 body 22,2% respondentov. Napriek tomu, že súčasná politická kultúra sa vyznačuje skôr negatívnymi javmi ako pozitívnymi (kauzy, zlé politické rozhodnutia, neefektívne využívanie finančných a dodatočných zdrojov, korupcia, medializované nedôstojné správanie politikov, časté zmeny zákonov, vplyvy rôznych záujmových skupín atď.) Výskumná otázka 5

smerovala k zisteniu k potrebe výberu manažmentu podľa kvalifikačných predpokladov v miestnych samosprávach. Výsledky výskumu poukazujú na pozitívny prístup respondentov k potrebe výberu manažmentu, nakoľko na základe hodnotení si veľká väčšina respondentov uvedomuje, že súčasné sociálno-ekonomické vplyvy, politické vplyvy, požiadavky na uspokojenie potrieb občanov a rôznych partnerov a v neposlednom rade rýchle zmeny si vyžadujú kvalifikačné predpoklady, ktoré dokážu odolávať týmto výzvam. Na túto otázku neodpovedal len 1 respondent. V tomto bode je možné pozorovať odklon smerom k stredným hodnotám, pričom pri ďalšej otázke bola tendencia predne opačná. Respondenti vyššiu dôležitosť posudzujú kompetenciám a skúsenostiam, pred kvalifikačnými predpokladmi.

Tabuľka 12: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 5

Body	1	2	3	4	5
Počet odpovedí – spolu 221 respondentov	0	4	32	99	86
Počet odpovedí v %	0	1,8	14,5	44,8	38,9

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Respondenti prisudzujú väčšiu dôležitosť a vyššiu váhu na výber personálu resp. manažmentu miestnej samosprávy na základe kompetencií a skúseností, lebo podľa nich to vo vyššej miere ovplyvňuje hospodárske výsledky mesta/obce.

Tabuľka 13: Percentuálne zastúpenie odpovedí - Otázka 5

		FREQUENCY	PERCENT	VALID %	CUMULATIVE %
Valid	2	4	1,8	1,8	1,8
	3	32	14,5	14,5	16,3
	4	99	44,8	44,8	61,1
	5	86	38,9	38,9	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SPSS

Hodnotu 4 (najviac v počte 99) uviedlo 44,8% respondentov, hodnotu 5 uviedlo 38,9% a stredovú hodnotu 3 body uviedlo len 14,5% respondentov. Spolu: 98,2%. Na základe Spermanovej korelačnej analýzy a vypočítaných koeficientov v štatistickom súbore t.j. súvislostí medzi otázkami a najmä vzťahu kvalifikačných predpokladov manažmentu (vrátane štatutára) samosprávy a efektívneho hospodárenia mesta/obce, nevyšla priama súvislosť, vyšla len nízka intenzita väzieb podľa korelačných koeficientov a korelačných pomerov, ktoré nepotvrdili významné súvislosti a vplyvy.

Tabuľka 14: Korelačná analýza vzťahov medzi vzdelaním, kompetenciami a efektívnym hospodárením – Otázka 5

		OT1	OT2	OT3	OT4	OT5	OT12	PZ14	RP15	VZD16	
Spearman's rho	OT1	Korel. koef.	1,000	,463**	,330**	,564**	,483**	0,052	0,013	0,032	0,127
		Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,000	0,000	0,440	0,849	0,645	0,061
		N	220	220	218	219	220	220	218	209	219
	OT2	Korel. koef.	,463**	1,000	,414**	,561**	,354**	-	-	0,021	0,017
		Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,000	0,000	0,825	0,091	0,763	0,800
		N	220	221	219	220	221	221	219	210	220
	OT3	Korel. koef.	,330**	,414**	1,000	,468**	,540**	0,031	-	0,179*	0,028
		Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		0,000	0,000	0,646	0,452	0,010	0,683
		N	218	219	219	219	219	219	217	208	218
	OT4	Korel. koef.	,564**	,561**	,468**	1,000	,585**	0,048	-	-0,013	0,080
		Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000		0,000	0,475	0,773	0,855	0,238
		N	219	220	219	220	220	220	218	209	219
	OT5	Korel. koef.	,483**	,354**	,540**	,585**	1,000	0,097	0,066	0,031	0,085
		Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000	0,000		0,151	0,331	0,653	0,210
		N	220	221	219	220	221	221	219	210	220
	OT12	Korel. koef.	0,052	-	0,031	0,048	0,097	1,000	,763**	0,053	,299**
		Sig. (2-tailed)	0,440	0,825	0,646	0,475	0,151		0,000	0,446	0,000
		N	220	221	219	220	221	221	219	210	220
	PZ14	Korel. koef.	0,013	-	-	-	0,066	,763**	1,000	-0,024	,272**
		Sig. (2-tailed)	0,849	0,091	0,452	0,773	0,331	0,000		0,729	0,000
		N	218	219	217	218	219	219	219	208	218
	RP15	Korel. koef.	0,032	0,021	,179**	-	0,031	0,053	-	1,000	-0,039
		Sig. (2-tailed)	0,645	0,763	0,010	0,855	0,653	0,446	0,729		0,575
		N	209	210	208	209	210	210	208	210	209
VZD16	Korel. koef.	0,127	0,017	0,028	0,080	0,085	,299**	,272**	-0,039	1,000	
	Sig. (2-tailed)	0,061	0,800	0,683	0,238	0,210	0,000	0,000	0,575		
	N	219	220	218	219	220	220	218	209	220	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Zdroj: vlastné spracovanie

Na druhej strane respondenti vnímajú priamu súvislosť a aj korelačný koeficient poukazuje na to, že kompetencie a skúsenosti manažmentu patria už pri výbere pracovníkov/spolupracovníkov medzi dôležité kritériá pre rozhodnutie o výbere a významnou mierou ovplyvňuje efektívnosť hospodárenia mesta a obce. Väčšina respondentov považuje za najdôležitejšie kritériá pri personálnom výbere kompetencie a skúsenosť (t.j. schopnosti a zručnosti uplatňované v praxi - odbornosť) pracovníkov /

spolupracovníkov. Vzhľadom k tomu, že vo veľkej miere dotazníky vyplňali štatutári a manažment miest a obcí, toto zistenie je mimoriadne dôležité pre zvyšovanie efektívnosti hospodárenia v miestnej samospráve t.j. v mestách a obciach. Významnosť potvrdila práve Spermanova korelačná analýza v otázke 3, ktorá smerovala na otázku výberu manažmentu samosprávy na pracovnú pozíciu v obci/mesta a na kladenie dôrazu na kompetencie a skúsenosti/prax štatutára, člena manažmentu, pracovníka/spolupracovníka, ktoré pri skúmaní zahrnuli ako roky praxe. 6 výskumná otázka bola zameraná na procesy a činnosti manažmentu a ich vplyv na hospodárenie samosprávy. Respondenti mali na výber celkovo 5 vplyvov.

Tabuľka 15: Vyhodnotenie dotazníkov - Otázka 6

		POČET	PERCENTO	PLATNÉ %	KUMULATÍVNE %
A	0	94	42,5	42,5	42,5
	1	127	57,5	57,5	100,0
B	0	99	44,8	45,0	45,0
	1	121	54,8	55,0	100,0
	Spolu	220	99,5	100,0	
C	0	172	77,8	78,9	78,9
	1	45	20,4	20,6	99,5
	3	1	0,5	0,5	100,0
	Spolu	218	98,6	100,0	
D	0	42	19,0	19,0	19,0
	1	179	81,0	81,0	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
E	0	102	46,2	46,2	46,2
	1	119	53,8	53,8	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
F	0	188	85,1	85,1	85,1
	1	33	14,9	14,9	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
G	0	148	67,0	67,3	67,3
	1	72	32,6	32,7	100,0
	Spolu	220	99,5	100,0	
H	0	74	33,5	33,5	33,5
	1	147	66,5	66,5	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
I	0	138	62,4	62,4	62,4
	1	83	37,6	37,6	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
J	0	214	96,8	96,8	96,8
	1	7	3,2	3,2	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
K	0	173	78,3	78,3	78,3
	1	48	21,7	21,7	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
L	0	173	78,3	78,3	78,3
	1	48	21,7	21,7	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
M	0	190	86,0	86,0	86,0
	1	31	14,0	14,0	100,0
	Spolu	221	100,0	100,0	
N	0	221	100,0	100,0	100,0

Zdroj: SPSS

Sumarizáciu vyhodnotených výsledkov z frekvenčnej tabuľky na základe odpovedí podľa dôležitosti a hodnotenia respondentov prehľadnejšie reprezentuje aj nižšia uvedená tabuľka. Uvedené štatistické ukazovatele a hodnotenie predstavujú pretransformované hodnoty a poradie, ktoré vychádza zo sumarizácie vplyvov, ktoré prisúdili respondenti podľa danej otázky.

Tabuľka 16: *Procesy alebo činnosti manažmentu podľa najväčšieho vplyvu na hospodárenie mesta/obce – sumár, Otázka 6*

OT.	POPIS	OBEČ	%	PORADIE
a	Vládna politika s orientáciou na miestne samosprávy	127	57,5%	3.
b	Kontakty a lobing	121	55,0%	4.
c	Sociálny kapitál obce/mesta	45	20,6%	9.
d	Úspešné získavanie grantov a dotácií	179	81,0%	1.
e	Ekonomika (pozitívne mikroekonomické a makroekonomické ukazovatele)	119	53,8%	5.
f	Investovanie do nových technológií	33	14,9%	11.
g	Splnené kvalifikačné predpoklady manažmentu	72	32,7%	7.
h	Kompetencie a skúsenosti manažmentu v oblasti riadenia, financií a ekonómie	147	66,5%	2.
i	Podpora hospodárskych aktivít miest/obcí	83	37,6%	6.
j	Zohľadnenie environmentálnych aspektov riadenia mesta/obce	7	3,2%	12.
k	Participácia občanov pri rozhodovaní a riadení miestnej samosprávy	48	21,7%	8.
l	Medzikomunálna spolupráca (medzi obcami/mestami)	48	21,7%	8.
m	Medzisektorálna spolupráca (verejno-súkromné partnerstvá)	31	14,0%	10.
n	Rôzne iné kompetencie a skúsenosti manažmentu			13.

Zdroj: vlastné spracovanie

Respondenti podľa dôležitosti a na základe svojich skúseností hodnotili a vyzdvihli prvých 5 procesov alebo činností manažmentu, ktoré podľa nich majú najväčší vplyv na hospodárenie obce/mesta. Výsledky hodnotenia v prvej časti otázky 6 budú predstavené ako súhrn prioritizovaných vplyvov podľa cieľov na 1. až 5. mieste. V druhej časti menej prioritizované vplyvy, predstavujú 6.-13. miesto (z čoho 2 obsadili zhodne 8. miesto). Intenzitu významnosti vplyvu vyjadruje popri poradia percentuálna hodnota (%) a počet respondentov, ktorí zahrnuli do výberovej vzorky 5 vplyvov (podľa pod otázok, od a až n). Prvú polovicu priečky t.j. 1.-5. miesto hodnotilo viac ako nadpolovičná väčšina respondentov od 53,8% - 81%. Na prvom mieste hodnotilo až 81% (179) respondentov z rôznych miest a obcí úspešné získavanie grantov a dotácií, následne hneď k tomu 66,5% (147) respondentov kompetencie a skúsenosti manažmentu v oblasti riadenia, financií a ekonómie. Na treťom mieste upriamujú pozornosť 57,5% (127) respondentov na zásahy a rozhodnutia vlády - prostredníctvom vládných politik s dopadom a orientáciou na miestne samosprávy. Táto časť sa týka rôznych vládných rozhodnutí a legislatívy, kde miestna samospráva sa musí prispôsobiť legislatívnym požiadavkám a novým predpisom a požiadavkám zo strany vlády a štátu. Kompetencie v tomto prípade sa musia sústrediť na aplikáciu nových noriem a legislatívnych požiadaviek vyplývajúce zo zákonov a rôznych predpisov do podmienok konkrétneho mesta alebo obce (napr. formou všeobecno-závazných nariadení, interných predpisov alebo iných vnútorných smerníc danej miestnej samosprávy). Kvalita, rýchlosť, zrozumiteľnosť a presnosť uplatňovania týchto normatívnych aktov v živote miest a obcí často záleží práve na kompetenciách štatutároch a manažmentu miestnej samosprávy. Na štvrtej priečke mimo kvalifikácie a kompetencií objavuje podľa názorov respondentov – 55% (121) vplyv na hospodárenie miest a obcí, ktoré sa dajú zhrnúť podľa otázky 6_b do kontaktov a lobingu. Táto významná oblasť podľa hodnotenia vytvára priestor na zamyslenie. Jedná sa o také vplyvy, ktoré vychádzajú najmä z pohľadu osobnostných kompetencií štatutára a manažmentu miestnej samosprávy. Na jeho sociálnych zručnostiach, narábaní s pozíciou a mocou, ako aj budovania vzťahového kapitálu

v minulosti (počas kariéry) a súčasnosti. K tejto oblasti sa dá pričleniť aj osobný politický, vzťahový marketing a lobing, ktorý tvorí v súčasnosti významnú kompetenciu a konkurenčnú výhodu každého štatutára alebo člena manažmentu miestnej samosprávy. Na piatej priečke vyzdvihujú v hodnotení 53,8% (119) respondenti práve ekonomiku. Poukazuje to práve na vyzdvihnutie tejto dôležitej oblasti a jeho vplyvu na hospodárenie v podmienkach obcí napr. rozpočtové hospodárenie (so zreteľom na mikroekonomické a makroekonomické ukazovatele) z pohľadu bilancovania štatutárov a manažmentu. Otázky budú hlbšie preskúmané v rámci zhrnutia a syntézy poznatkov výskumu pre ďalšiu prax miestnej samosprávy. Druhú časť priečky t.j. 6. – 13. miesto hodnotili respondenti podľa váhy vplyvu na danú otázku v rozpätí 37,6%, - 3,2%, kde na otázku 6_n (14. v zozname) mali respondenti doplniť vplyvy podľa vlastného uváženia. Táto posledná časť tabuľky, patrí do nekategorizovaných odpovedí, lebo respondenti neuviedli vlastné názory, len využili rámcové kategórie uvedené v dotazníku (1.-13.). Jednou z oblastí života miestnej samosprávy v rámci hospodárenia je lokálna hospodárska politika vo forme podpory hospodárskych aktivít miest/obcí. Jeho vplyv na hospodárenie miestnej samosprávy hodnotili respondenti na 6. mieste s výsledkom 37,6% (83). Intenzita významnosti vplyvov tejto oblasti sa priblížilo k najviac prioritizovaným oblastiam z pohľadu respondentov a preto skončil pod 5. priečkou vplyvov. Práve táto oblasť vypovedá a proaktivite miest a obcí, lebo práve podnikateľské aktivity na území každej obce prispievajú k lepšej efektívnosti miestnej samosprávy vo forme napr. vytvárania nových pracovných príležitostí (podielové dane – v súčasnosti sú 70% uhrádzané z daní každého pracujúceho občana pre mestá a obce), každá investícia podnikateľských subjektov (MSP alebo aj veľkých firiem) prispieva k rozvoju (napr. aj vo forme platenia miestnych daní z nehnuteľností). Pri podpore rozvoja lokálnej ekonomiky resp. hospodárstva vznikajú ekonomické ale aj neekonomické prínosy. Splnené kvalifikačné predpoklady manažmentu a jeho vplyv na hospodárenie mesta/obce sa podľa odpovedí respondentov dostalo pri tomto hodnotení len na 7. miesto, t.j. 32,7% (72). Ostatné vplyvy boli pred kvalifikačnými predpokladmi viac prioritizované (pozri 1. - 6. miesto). Na 8. mieste umiestnili dva vplyvy na hospodárenie mesta/obce, a to: participácia občanov pri rozhodovaní a riadení miestnej samosprávy s hodnotou 21,7% (48) a medzikomunálna spolupráca, taktiež 21,7% (48). Tieto výsledky vychádzajú zo súčasných postojov niektorých štatutárov a členov manažmentu, vzťah k spoločným hodnotám ako aj k samotnej spolupráci. Všetky tieto neskúmané oblasti môžu byť determinované na základe negatívnych skúseností respondentov, na ktoré sa výskum detailne nezamerá. Veľká časť vychádza z nedôvery voči partnerom (napr. z nedodržania dohôd v minulosti) ako aj nedodržania etických princípov na rôznych úrovniach spoločnosti. Napriek tomu práve tieto oblasti majú v sebe najväčší potenciál pre riešenie súčasných problémov hospodárenia malých obcí, alebo miest z hľadiska efektívnosti. Účasť občanov pri rozhodovaní o živote miest a obcí, buduje dôveru ako aj zodpovednosť občanov za svoje mesto alebo obec. Spriehľadní lepšie finančné toky ako aj hospodárenie s nimi. Vďaka takejto verejnej kontrole je možné dosiahnuť lepšiu verejnú mienku o vedení a hospodárení mesta/obce. Podobne je to aj v oblasti spolupráce so susedmi, alebo s inými miestnymi samosprávami v rámci medzikomunálnej spolupráce. Spolupráca je a môže byť prínosom, ak je vzájomne výhodná v ekonomickej, sociálnej ale aj v iných oblastiach. Spoločnú spoluprácu podporia dobré dohody, zakotvené do zmlúv, podľa dohodnutých pravidiel a prínosov pre každú stranu. Podľa názorov respondentov medzisektorová spolupráca (verejno-súkromné partnerstvá, a pod.) v súčasnosti umiestnila na 9. mieste, s hodnotou 14,0% (31). Táto oblasť je novátorskou oblasťou pre zlepšenie efektívnosti prostredníctvom podpory vytvárania a umožnenia vzniku verejno-súkromných partnerstiev ako aj t.z. PPP projektov (public-private-partnership). Pozitívne príklady aj na Slovensku predurčujú miestne samosprávy, aby pri svojich strategických plánoch využili aj tento nástroj na rozvoj a zvyšovanie efektívnosti pri hospodárení. Podobne ako pri participácii občanov je a bude dôležité budovať vzťahy aj v oblasti vzniku verejno-súkromných partnerstiev. Na ďalšej úrovni na 10. mieste s váhou t.j. 20,6% (45) respondenti hodnotili sociálny kapitál obce/mesta, čo predstavuje intelektuálny kapitál, medziľudské vzťahy medzi zamestnancami, obyvateľmi alebo partnermi v každom meste alebo v obci. Rôzne štúdie doma a v zahraničí vyzdvihujú najväčší potenciál práve v oblasti mobilizácie sociálneho kapitálu v mestách a obciach. Je preto otázkou ako by štatutári mali zvyšovať svoju osobnú kompetenciu na mobilizáciu obyvateľov, aby dosiahli očakávaný efekt práve pri hospodárení mesta alebo obce? Nedostatok informácií o sociálnom kapitály, ako aj o metódach mobilizácie sociálneho kapitálu v miestnych samosprávach spôsobuje práve tento stav, čo spočíva v nízkej mobilizácii sociálneho kapitálu v mestách a obciach na Slovensku. Predstavitelia miestnej samosprávy súčasné trhové

a globálne trendy t.j. investovanie do nových technológií, nepovažujú na miestnej úrovni za významný vplyv pri hospodárení miest a obcí. Len 14,9% (33) respondentov vyzdvihlo vplyv tejto oblasti na hospodárenie mesta/obce. Umiestnilo sa na 11. mieste. Táto oblasť sa môže hodnotiť práve z hľadiska zdrojov, ktoré môžu byť investované do nových technológií a z hľadiska ich sociálno-ekonomických prínosov. Podobne ako pri podnikateľskom rozhodovaní je dôležitý aj faktor návratnosti investícií. Samotný efekt tejto oblasti pri hospodárení v miestnych samosprávach je málo využívaný a monitorovaní resp. aj hodnotený, čo potvrdzuje aj výskumná vzorka. Príčinou súčasného hodnotenia môžu byť nedostatočné a nekvalitné informácie, preto pri posudzovaní investovania do nových technológií respondenti posunuli tento vplyv na hospodárenie nižšie. Tento stav vytvára priestor pre hlbšie skúmanie a môže byť pretransformovaný, do ďalšej hypotézy pre ďalšie výskumné úlohy v budúcnosti, ktoré sa môžu týkať práve efektívneho hospodárenia miestnych samospráv.

Respondenti nepovažujú (12. miesto) pri hospodárení miest/obcí faktor - zohľadnenie a vplyvy environmentálnych aspektov riadenia mesta alebo obce. Len 3,2% (7) odpovedí upriamilo pozornosť aj na tento vplyv na hospodárenie mesta/obce. Každý neodôvodnený a neúčelne vynaložený výdaj v ekonomike môže spôsobiť znižovanie efektívnosti, práve pri hospodárení. V miestnej samospráve sa na výdavky môžeme pozeráť podobne ako u podnikateľov - ako na náklady alebo ako na investície (ktoré sa orientujú do budúcnosti). Spoločenská zodpovednosť (CSR – Corporate Social Responsibility) podľa Zelenej knihy EÚ „je dobrovoľné integrovanie sociálnych a ekologických hľadísk do každodenných firemných operácií a interakcia s firemnými zainteresovanými osobami/organizáciami. V prenesenom význame na mestá a obce je ďalšia výstižnejšia parafráza definície World Business Council a to, - že spoločenská zodpovednosť je kontinuálny záväzok miestnej samosprávy chovať sa eticky, prispievať k dobrému hospodáreniu a rozvoju, zároveň sa zasadzovať o zlepšenie kvality života zamestnancov ich rodín, a rovnako aj miestnej komunite a spoločnosti ako celku. Znamená to, že pri posudzovaní efektívnosti hospodárenia musíme brať do úvahy vždy tri oblasti a to; nielen ekonomickú oblasť a to zisk a efektívnosť vo forme financií, ale aj sociálnu oblasť - dopad na ľudí, na ich zdravie a život, uspokojenie ich potrieb, pričom je potrebné udržať rovnováhu medzi životom ľudí a ďalšou oblasťou životným prostredím. Musíme byť ohľaduplný k životnému prostrediu, ako aj na celú planétu prostredníctvom práve so sústredením zdrojov a stratégií na danú oblasť v každej miestnej samospráve. To, že v dnešnom materiálnom svete aj štatutári a manažment hodnotili na poslednom mieste pri posudzovaní efektívnosti hospodárení práve vplyvy na životné prostredie, vychádza zo zlej tendencie a hodnôt. Mestá a obce zohľadňujú len číselné, finančné a monetárne ukazovatele t.j. úzku časť ekonomickej oblasti. Do tejto oblasti patria aj ďalšie významné princípy a to: dobré riadenie, kvalita a bezpečnosť produktov a služieb, dodržiavanie etických kódexov, budovanie vzťahov so zákazníkmi, protikorupčné opatrenia, dobré vzťahy s investormi a ďalšie podobné kategórie. Pozitívne príklady manažovania spoločenskej zodpovednosti sa objavujú aj v globálne pôsobiacich spoločnostiach (napr. Google, IBM, Lindt atď.), v rôznych krajinách (napr. podpora Ecoturizmu v Kostarike, Rakúsko atď.), mestách a obciach sveta (Asociácia spoločenskej zodpovednosti, Praha, 5 naj miest na svete z hľadiska CSR 1. London, 2. Stokholm, 3. Edinburgh, 4. Singapore, 5. Wien atď.)

Tabuľka 17: Friedmanov test - Otázka 6

	PRIEM. HODNOTA	PORADIE
a) Vládna politika s orientáciou na miestne samosprávy	9,12	3.
b) Kontakty a lobing	8,92	4.
c) Sociálny kapitál obce/mesta	6,53	10.
d) Úspešné získavanie grantov a dotácií	10,77	1.
e) Ekonomika (pozitívne mikroekonomické a makroek. ukazovatele)	8,86	5.
f) Investovanie do nových technológií	6,17	11.
g) Splnené kvalifikačné predpoklady manažmentu	7,43	7.
h) Kompetencie a skúsenosti manaž. v oblasti riadenia, financií a ek.	9,73	2.
i) Podpora hospodárskych aktivít miest/obcí	7,75	6.
j) Zohľadnenie environmentálnych aspektov riadenia mesta/obce	5,33	13.
k) Participácia občanov pri rozhodovaní a riadení miestnej samosprávy	6,62	8.

l) Medzikomunálna spolupráca (medzi obcami/mestami)	6,59	9.
m) Medzisektorálna spolupráca (verejno-súkromné partnerstvá, a pod.)	6,07	12.
n) Rôzne iné kompetencie a skúsenosti manažmentu	5,10	14.
Test Statistics ^a		
N	216	
Chi-Square	734,025	
df	13	
Asymp. Sig.	0,000	

Zdroj: SPSS

Pri výskumnej úlohe boli porovnané výsledky pomocou ďalšieho t.z. Friedmanovho testu. Výsledky odzrkadľujú veľmi podobné výsledky na 1.-7. mieste. Väčšie zmeny v poradí sa už neuskutočnili. Na 8. mieste sa umiestnil vplyv využitia participácie občanov pri rozhodovaní a riadení miestnej samosprávy na hospodárenie mesta/obce s hodnotou 6,62. Na 9. mieste s hodnotou 6,59 medzikomunálna spolupráca. Vzhľadom k tomu, že sa zaradili za radom už všetky priečky v hodnotení posunuli sa aj poradia. Na 10. miesto sa dostala hodnota 6,17 - otázka 6_f - investovanie do nových technológií, ďalej na 11. miesto s hodnotou 6,07 je medzisektorálna spolupráca. Na 12. mieste vplyv zohľadnenie environmentálnych aspektov riadenia mesta/obce pri hospodárení je veľmi nízky s hodnotou len 5,33. Na 13. mieste sú rôzne iné kompetencie a skúsenosti, bez zatriedenia s hodnotou 5,10. Výskumná otázka č. 9 bola zameraná na kvalifikačné predpoklady, ktoré respondenti získali prostredníctvom formálneho vzdelávania na škole/univerzite a podľa nich má významný vplyv na dobré hospodárenie mesta/obce. Pri vyhodnotení tejto časti výskumu bolo potrebné odpovede respondentov, ktoré boli v počte min. 1 – 3, začleniť do rámcových oblastí podľa kvalifikačných predpokladov, ktoré získali respondenti prostredníctvom formálneho vzdelávania na škole alebo univerzite (VŠ). Na základe ich skúseností im priradili významný vplyv vo vzťahu k dobrému hospodáreniu mesta alebo obce. Ako príklad odpovedí od respondentov je možné uviesť: komunikácia, budovanie vzťahov v jednotlivých oblastiach v spoločnosti, všeobecný prehľad o ekonomike, tvorba rozpočtov a finančné hospodárenie, monitoring, flexibilita, otvorenosť a kritické myslenie, základné práva a povinnosti orgánov samosprávy, pravidlá nakladania s majetkom, riadenie projektov, prehľad v legislatíve atď. Každá zatriedená odpoveď bola označená číslom 1 (pre jednoduchšie sčítavanie a štatistické vyhodnotenie odpovedí do Excel tabuľky). Na základe odpovedí respondentov podľa potreby výskumu vytvorili dve kategórie kvalifikačných predpokladov, ktoré respondenti získali prostredníctvom formálneho vzdelávania t.j. 9-11 Technická kvalifikácia a kompetencie (napr. čítanie stavených výkresov) a 9-12 Celoživotné vzdelávanie, profesionálny a osobný rozvoj (napr. osobnostný rast). Ostatné kategórie boli kategorizované a doplnené z otázky 8 (8.1. – 8.10.) pre potreby výskumu. Na vyhodnotenie odpovedí po kategorizácii bol využitý Friedmanov test, pomocou ktorého sa určilo poradie odpovedí podľa dôležitosti kvalifikačných predpokladov, ktoré respondenti získali prostredníctvom formálneho vzdelávania na škole/univerzite a podľa nich majú významný vplyv na dobré hospodárenie mesta/obce. Kategorizované odpovede – kvalifikačné predpoklady po zoradení sú nasledovné:

Tabuľka 18: Friedmanov test - Otázka 7

	KVALIFIKAČNÉ PREDPOKLADY	PRIEM. HODNOTA	FRIEDMAN	FREKVENCIA
OT9-A	Strategické vedenie a riadenie (manažment a marketing)	7,07	4.	16,70%
OT9-B	Tvorba rozpočtu a finančné hospodárenie	8,40	1.	30,37%
OT9-C	Operatívne finančné hospodárenie a riadenie hotovosti (cash flow)	7,83	2.	24,40%
OT9-D	Etické hodnoty v oblasti finančného riadenia a hospodárenia miest a obcí	5,56	10.	1,40%
OT9-E	Riadenie rizík a zmien	5,69	9.	2,70%

OT9-F	Riadenie projektov	6,00	8.	5,90%
OT9-G	Legislatíva, politika a implementácia do praxe	6,58	5.	11,80%
OT9-H	Budovanie vzťahov a sietí so zainteresovanými stranami a sociálne kompetencie	6,40	6.	10,00%
OT9-I	Verejné obstarávanie a spolupráca s dodávateľmi	5,47	11.	0,50%
OT9-J	Zabezpečenie monitoringu, kontroly a auditu	5,69	9.	2,7%
OT9-K	Technická kvalifikácia a kompetencie (zručnosti)	7,25	3.	19,00%
OT9-L	Celoživotné vzdelávanie, profesionálny a osobný rozvoj	6,05	7.	6,30%
Test Statistics ^a				
N				135
Chi-Square				246,703
df				11
Asymp. Sig.				0,000

Zdroj: SPSS

Tvorba rozpočtu a finančné hospodárenie získalo hodnotu 8,40 – OT9-B, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 67 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (30,37%). Operatívne finančné hospodárenie a riadenie hotovosti (cash flow) získalo hodnotu 7,83 - OT9-C, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 54 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (24,4%). Technická kvalifikácia a kompetencie (zručnosti) získalo hodnotu 7,25 - OT9-K, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 42 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (19,0%). Strategické vedenie a riadenie (manažment a marketing) získalo hodnotu 7,07 - OT9-A, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 37 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (16,7%). Legislatíva, politika a implementácia do praxe získalo hodnotu 6,58 - OT9-G, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 26 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (11,8%). Budovanie vzťahov a sietí so zainteresovanými stranami a sociálne kompetencie, získalo hodnotu 6,40 - OT9-H zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 22 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (10,0%). Celoživotné vzdelávanie, profesionálny a osobný rozvoj získalo hodnotu 6,05- OT9-L, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 14 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (6,3%). Riadenie projektov získalo hodnotu 6,00 - OT9-F, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 13 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (5,9%). Zabezpečenie monitoringu, kontroly a auditu, získalo hodnotu 5,69 - OT9-J, rovnaké umiestnenie je pre Riadenie rizík a zmien - OT9-E, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 6 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (2,7%). Etické hodnoty v oblasti finančného riadenia a hospodárenia miest a obcí, získalo hodnotu 5,56 - OT9-D, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 3 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (1,4%). Verejné obstarávanie a spolupráca s dodávateľmi, získalo hodnotu 5,47 - OT9-I, zapojilo sa so svojimi samostatnými odpoveďami 1 respondentov, ktoré boli prisúdené do tejto kategórii (0,5%). Frekvenčná tabuľka poukazuje na pasivitu respondentov k danej otázke. 38,5% respondentov vôbec žiadnu odpoveď nezapísala, čo je v celkovom počte 85.

Záver

Ludské zdroje verejnej správy sú formované na základe demokratických volieb (podľa ústavy pritom nie je dôležitá kvalifikácia), menovaním, kde sa výberové kritériá vzťahujú často na kvalifikáciu a skúsenosti, menej na schopnosť kreativity, tvorivosti a videnie rizík, či riešenie skutočných problémov v prospech občana t.j. klienta.

Vzdelanie, vzdelávanie a následne kvalifikácia predstavujú nepretržitý proces a teda jednu zo základných ľudských činností. Kvalifikácia a kompetencie predstavujú výsledok vzdelávacieho procesu, ktorý má dve základné zložky – teoretickú a praktickú. Teoretická zahŕňa dosiahnutý stupeň vzdelania ako oficiálny doklad ukončenia vzdelávania vo formálnej vzdelávacej sústave a absolvované vzdelávanie v neformálnej vzdelávacej sústave. Praktická zahŕňa získané pracovné skúsenosti.

Cieľom príspevku bolo zmapovať názory primátorov/starostov, poslancov a vedúcich pracovníkov t.j. manažmentu miestnej samosprávy na problematiku vzdelávania a kvalifikačných predpokladov a identifikovať vplyvy, súvislosti a oblasti, ktoré môžu mať vplyv na efektívnosť hospodárenia miestnej samosprávy. Respondenti prisudzujú veľkú váhu kvalifikačným predpokladom manažmentu miestnej samosprávy a jeho vplyvu na celkové hospodárenie mesta/obce, lebo až 42,1% respondentov hodnotilo otázku s bodom 5 a ďalších 41,6% s bodom 4. Kvalifikačné predpoklady manažmentu miestnej samosprávy pri výbere pracovníkov a spolupracovníkov respondenti považujú za veľmi dôležitú, až 48,9% respondentov hodnotilo s bodom 4 a ďalších 36,2 % s bodom 5. Spolu to je 85,1%. Respondenti prisudzujú veľkú váhu výberu personálu resp. manažmentu miestnej samosprávy na základe kvalifikačných predpokladov, lebo podľa nich to ovplyvňuje hospodárske výsledky mesta/obce. Hodnotu 4 (najviac v počte 93) uviedlo 42,1% respondentov, hodnotu 5 uviedlo 33% a v tejto časti uvádzali stredovú hodnotu 3 body 22,2% respondentov.

Na druhej strane respondenti vnímajú priamu súvislosť a aj korelačný koeficient poukazuje na to, že kompetencie a skúsenosti manažmentu, už pri výbere pracovníkov/spolupracovníkov patria medzi dôležité kritériá pre rozhodnutie o výbere a významnou mierou ovplyvňuje efektívnosť hospodárenia mesta a obce. Väčšina respondentov považuje za najdôležitejšie kritériá pri personálnom výbere kompetencie a skúsenosti (t.j. prax) pracovníkov / spolupracovníkov, čo v dôsledku smeruje na dosahovanie lepších výsledkov pri hospodárení obce. Vzhľadom k tomu, že vo veľkej miere dotazníky vyplňali štatutári a manažment miest a obcí, toto zistenie je mimoriadne dôležité pre zvyšovanie efektívnosti hospodárenia v miestnej samospráve t.j. v mestách a obciach.

Respondenti podľa dôležitosti a na základe svojich skúseností hodnotili a vyzdvihli prvých 5 procesov alebo činností manažmentu, ktoré podľa nich majú najväčší vplyv na hospodárenie obce/mesta. Výsledky hodnotenia v prvej časti otázky 6 budú predstavené ako súhrn prioritizovaných vplyvov podľa cieľov na 1. až 5. mieste.

Kompetencie súvisiace s procesom vedenia, riadenia zdrojov (materiálne, finančné, ľudské, stratégie), s poskytovaním služieb, budovaním partnerstva, komunikácia s partnermi, procesy súvisiace s riadením zmien, rizík, projektov a pod. sú pomerne neviditeľné. Podobne hodnotenie výkonov, výsledkov a činností, ako je spokojnosť zákazníkov, alebo zamestnancov. Takisto rast výkonnosti, stagnácie alebo klesanie výkonnosti je často neviditeľné v organizáciách miestnej samosprávy, ak sa to pravidelne nesleduje. Podobne sú neviditeľné medzery v kvalifikácii a kompetenciách štatutára, manažmentu ako aj zamestnancov, alebo jednoducho v nedostatočnej vnútornej motivácii a osobného prístupu. Z poradia výskumu vyplýva, že monitoring, kontroly a audity sú len menej významný nástroj na zvyšovanie efektívnosti pri hospodárení, pričom práve tento manažérsky nástroj môže zohrávať významný vplyv na zlepšenie efektívnosti hospodárenia a kvality v miestnych samosprávach. Pravdepodobne už samotný význam pojmu „kontrola a audit“ vytvára v rôznych organizáciách najmä v organizáciách verejnej správy určitú rezistenciu medzi zamestnancami. Monitoring, kontrola a audit je bežným, ale výborným manažérskym nástrojom práve pri riadení zmien, identifikácii a odstraňovaní rizík a pod. Podobne je to aj s projektovým manažmentom (s jeho metódami a postupmi), lebo sú ešte málo využívané interne.

Použitá literatúra:

- ARMSTRONG, M., 2007. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada Publishing. 2007. 789 s. ISBN 978-80-2471-407-3
- BARTOŇKOVÁ, H. 2009. *Vzdelávací stratégie*. UP v Olomouci, ICV, 1. Vydání Olomouc 2009
- BECKER, G. S. 1975. *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. New York: Columbia University Press.
- ČEPELOVÁ, A. 1997. *Situation analysis and development in consumer prices of selected kinds of food in Slovakia from 1993 to 1995*.
- ĎURIČ, L., HOTÁR, S.V., PAJTINKA, E. 2000. *Výchova a vzdelávanie dospelých, Terminologický a výkladový slovník*, Bratislava, SPN, 2000, ISBN: 80-08-02814-9
- FISHER, F., TEES, W.D.: *Dizajnovanie tréningu v oblasti ľudských sídiel v európskych krajinách, Zväzok 2: Trénerské nástroje*, Centrum spojených národov pre ľudské sídla (HABITAT), Nairobi 1996
- FISHER, F., TEES, W.D., *Hodnotenie dopadu tréningu, Séria tréningových materiálov*, Centrum spojených národov pre ľudské sídla (HABITAT), LSGAC-ICMA, Faber Bratislava 1998, ISBN 80-967503-7-2
- FRIEDMAN, M. *Kapitalismus a svoboda*. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-33-4
- KOŠTIALOVÁ, K. 2012. Individuálne a spoločenské výnosy vysokoškolského vzdelávania. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta. 2012. s.12-25.
- MELICHOVÁ, K. a kol. 2018. *Univerzity ako determinant lokalizácie vzdelaného ľudského kapitálu*. In. XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018, online 790 s. [cit. 2021-5-17]. ISBN 978-80-210-8969-3 (Wos)
- OECD. 2010. *Education at a glance*. 2007. [online].[cit.2014-12-20]. Dostupné na: http://www.oecd.org/document/21/0,3746,en_21571361_33915056_35203221_1_1_1_1,00.html. ISBN 978-92-64-07566-5
- PAŽÍZEK, V. 1991. *Obecná pedagogika*, 1991. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1.vyd. Praha, 71 s., ISBN 80-7066-339-1
- PLAMÍNEK, J. 2014. *Vzdelávaní dospelých*. Praha: Grada, 2014, 336 s., ISBN: 9788024748061
- POTŮČEK, M. a kol. 2005. *Veřejná politika*. Praha: Slon Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 8086429504
- RAMSEY, T.K., 2013 *Mesuring and evaluating the financial condition of local government*, Presented to the faculty of the Department of Public Policy and Administration California

State University, Sacramento, MPA. [online]. [cit.2017.1.10]. Dostupné na: <http://www.csus.edu/ppa/thesis-project/bank/2013/ramsey.pdf>

STEHLÍKOVÁ, E. 2010. Ekonomické aspekty stanovenia ceny vo vysokoškolskom vzdelávaní. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta. 2010. s.10-36.

ŠILHÁNKOVÁ, V. a kol. *Možnosti uplatnení mentálních map a asociačních analýz v regionálních analýzách*. In.Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách 2019 (MUNI ECON 2019) [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2019, online 795 s. [cit. 2021-4-17]. ISBN 978-80-210-9268-6 (Wos)

URAMOVÁ, M., VALACH. E. 2004. *Význam vzdelania vo vývoji štruktúry hospodárstva*. In Ekonomika a spoločnosť. ISSN 1335-7069, 2004, roč. 5, č. 1

VETEŠKA, J. TURECKIOVÁ, M. 2008. *Kompetencie vo vzdelávaní*, Grada Publishing. 2008, str. 48-49

VONDROVÁ, S. , ŠILHANKOVÁ, V. 2020. *Veřejné prostory a možnosti jejich adaptace na změnu klimatu na příkladu čtvrti Praha- Vršovice*. Hradec Králové: In: Regionální rozvoj mezi teorií a praxí. [online].Hradec Králové. Civitas per populi, 2020, č.4. online 80 s. [cit. 2021-4-17]. ISSN 1805-3246

ŽIŽKOVÁ, J., JELÍNKOVÁ, T., VOLF, J. *Ekonomika nevýrobní sféry - sociálně ekonomické aspekty vzdělávání a školství*. Praha : VŠE, 1989. ISBN 80-03-00028-9

Pod'akovanie

Vedecká štúdia bola financovaná z projektu VEGA 1/0514/20 - The Application the Concept of Corporate Social Responsibility in Public Sector Organizations